

Trafikverket
TRV 2025/54624Förslag till yttrande

Yttrande på Trafikverkets rapport *Upphandling av flygtrafik från oktober 2027 – utredning inför beslut om allmän trafikplikt (TRV 2026:079)*

Region Västerbotten har beretts möjlighet att yttra sig över Trafikverkets utredning inför upphandling av flygtrafik med allmän trafikplikt (ATP) oktober 2027 till oktober 2031 och vill lämna följande synpunkter:

Inledning

Norra Sverige kännetecknas av långa avstånd, ett arktiskt klimat och en gles befolkning. Dessa förutsättningar ställer särskilda krav på transportsystemet, och för Västerbotten och norra Sverige har flyget en betydelse som i många fall inte går att ersätta med andra trafikslag.

De stora geografiska avstånden gör att väg- och järnvägstrafik inte ensamma kan tillgodose behovet av snabb och effektiv rörlighet för människor och verksamheter. Flyget är därför avgörande för näringslivets internationella kontakter, kompetensförsörjning, statliga myndigheters resor, besöksnäringens tillgänglighet samt akuta samhällsfunktioner som sjukvård och totalförsvar.

Flygplatserna utgör dessutom en viktig redundans i det regionala transportsystemet. När vägar eller järnvägar påverkas av väder, olyckor eller andra störningar kan flyget i många fall vara den enda fungerande transportlänken som säkerställer fortsatt tillgänglighet.

Ur ett kris- och beredskapsperspektiv är snabba transporter avgörande. Flyget möjliggör snabb förflyttning av patienter, vårdpersonal, utrustning och andra samhällsviktiga resurser över stora avstånd, vilket kan vara avgörande när tiden är en kritisk faktor. I norra Sverige, där avstånden är stora och alternativa transportlösningar ofta innebär betydligt längre restider, ger flyget en flexibilitet och tillgänglighet som andra transportslag inte kan erbjuda i samma utsträckning.

Region Västerbotten motsätter sig en nedläggning av flygförbindelsen mellan Östersund och Umeå

Region Västerbotten ställer sig mycket frågande till hur utredningen kommit fram till, och motiverar förslaget om att lägga ner flyglinjen Östersund-Umeå. Flyglinjen Östersund – Umeå inrättades efter ett riksdagsbeslut år 1993 i samband med att viss specialistsjukvård för boende i Jämtlands län flyttades från Akademiska sjukhuset i Uppsala till Norrlands Universitetssjukhus i Umeå. Utan flyg blir restiderna betydligt längre (mellan 4-6 timmar) och syftet med flyglinjen är att man ska kunna resa till sjukhuset och tillbaka över dagen, vilket minskar kostnader och belastning för såväl sjukvården som den enskilde patienten. Flyget möjliggör även för läkare och specialistpersonal att kunna resa mellan regionerna och att vården kan dela kompetens och resurser, vilket stärker hela sjukvårdssystemet i norra Sverige.

Region Västerbotten anser att det i rapporten saknas en djupare analys och att hänsyn inte tagits till tidigare fattat riksdagsbeslut.

Region Västerbotten förstår att Trafikverket har ett mycket ansträngt ekonomiskt läge kopplat till myndighetens anslag för trafikavtal

Rapporten inför flygupphandlingen 2027 vittnar om ett mycket ansträngt ekonomiskt läge kopplat till myndighetens anslag för trafikavtal. Den ekonomiska utmaningen bygger på flera samverkande faktorer. De senaste åren har kostnaderna ökat kraftigt för i stort sett samtliga statliga trafikavtal. Samtidigt har regeringens anslag (som är gemensamt för flyg, tåg, buss, och färja) inte höjts i den utsträckning som skulle krävas för att täcka dessa ökade utgifter.

Det minskade inrikesresandet med flyg har lett till minskade biljettintäkter vilket inför kommande upphandling antas leda till högre anbudspriser från flygbolagen främst eftersom

minskat inrikesresande enligt Transportstyrelsens prognoser sänker biljettintäkterna och tvingar bolagen att kräva högre statlig ersättning för att få avtalen att gå ihop. De bristande ekonomiska resurserna har redan tvingat Trafikverket att göra nedskärningar i samverkansavtalen för regional i nattågstrafiken till övre Norrland.

Konsekvensen av detta blir att det, med nuvarande anslagsnivå, inte finns ekonomisk möjlighet att upprätthålla all den flygtrafik som idag har allmän trafikplikt. Detta är mycket besvärande och Region Västerbotten vill poängtera vikten av att inte ställa trafikslag emot varandra och att staten måste avsätta tillräckliga ekonomiska ramar för att en väl fungerande trafikslagsövergripande kommunikation till- och från norra Sverige kan upprätthållas för att inte Sverige ska halka efter i tillgänglighet och konkurrenskraft. I annat fall riskerar undanträngningseffekter att ske som baseras på när upphandling sker/samverkansavtal tecknas och inte utifrån faktiska behov av tillgänglighet.

Beslut i detta ärende har fattats av Regionala utvecklingsnämnden den 26 maj 2026 § xx.

Richard Carstedt (S)

Ordförande Regionala utvecklingsnämnden